

քով նստաւ և բսաւ. «Իշխանդ իմ, ի՞նչ պէս ես: Զաւակդ քեզի բերի»: Ասադոր աչքերը բացաւ և գոչեց. «Ո՞ր է զաւակս: Կ'ուզեմ զինքը տեսնել ու յետոյ խալամութիւն ընդունիլ»: Թագֆուր հօրը քով փութաց և անոր ոտքերն ինկաւ: Զաւակին դէմքը տեսնելուն պէս՝ մատը բարձրացուց և մահմետական եղաւ: «Թագֆուր յետոյ մանրամասնօրէն կը պատմէ Սեյիտի սրբազործութիւններն ու քաջասրտութիւնը: Կայրը եօթը օր ալ ապրելէ ետք կը մեռնի. Սեյիտ իր ձեռքովը կը թաղէ զայն: Եօթը օր Սեյիտ Ասադորի մահը կուլայ: Ութը օրը անոր տեղ կայր կը գնէ Թագֆուրը: Յետոյ, բանականներուն հրամանատարները կուգան և իրենց ծառայութեան հարկը կը մատուցանեն»:

Պատմական տեսակէտով ոչինչ կարելի է քաղել այս հրաշապատումներէն, որոնցմով լեցուն են Սեյիտ Պաթթալի հինգերորդ և միւս զիրքերը: Բայց Ասադորի կայսերական ասպարէզին սկիզբն ու վախճանը, իր զինակցութիւնը մահմետականներուն հետ, հարկը՝ զոր խոտացած էր վճարել, և մանաւանդ իր անունը, թոյլ կուտան մեզի ըսել, թէ Սալատուր և Ասադոր նոյն անձն են: Եւ այս նոյնացման շնորհիւ, «յետ-Մանդկերտեան» կայսրերուն յաջորդութիւնը, այն ազատութիւններով՝ զորս պէտք է ներելի նկատել պատմական վէպի մը համար, և որ կը գտնուի Սեյիտ Պաթթալի վերջին մասին մէջ, թուականի մը նշանակութիւնը ունի այս զարմանալի վէպին խմբագրութեանը ժամանակը ճշգրտութեամբ տեսակէտով:

Յաւելուածական ծանօթութիւն. — Պ. Մարիուս Գանաւ կը գրէ թէ «Ասադոր» յիշուած է Տաթ-ուլ-Հիմմայի մէջ ալ, որ արարական նախատիպարն է Սեյիտ Պաթթալի: Ասադոր, Տաթ-ուլ-Հիմմայի մէջ «Տուքասներուն թագաւորն» է, և այս շփոթութիւնը կը հաստատէ մեր նոյնացումը, վասնզի Ասադոր եթէ Doukas-Տուկիծ մը չէ, doukas-դուքս մըն է, Անտիոքի դուքսը(*):

HENRI GREGOIRE

Թրգմ.

Բարիկ

ՀԱՅԿ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ԿՐՕՆԱ-ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱՂԱՔԻԱՅԻ ԳՐԲԻՆ ՇՈՒՐՁ

12) Ան որ, այսպէս կը գործէ, թող ենովան հեռացնէ Յակորի վրաններէն, ան որ կը հսկէ և կը պատասխանէ, և ան որ ընծայ կը մատուցանէ բանակներու ենովան լին:

Խնդրոյ առարկայ եղող անհատը, իր պարագաներով, պիտի պատժուի: ער וענה «և իր որդին, և իր որդւոյն որդին»: վուլ. ունի magistrum et discipulum. իսկ LXX էա՛ւ καὶ ταπεινωθῇ նոյնպէս Զօհ. մինչև նկուն լիցի:

13) Եւ այս նորէն կ'ընէք: Ենովայի խորանը արցունքով կը ծածկէք, լալով և հեծեծանքով, որովհետեւ ան կը մերժէ հակիլ գէպի ընծան, և ընդունիլ հաճիլ ընծայ մը ձեր ձեռքէն:

Աղապատանք և զգջում, զուգընթացաբար մեղքերու ճահիճին մէջ, միւրճուող ապականութեան մը հետ, չին ընծայի երբեք երաշխիքը դրական արդիւնքի մը: וזאת שנית תעשו LXX ունի καὶ ταῦτα, ἃ ἐμίσητε, ἐποίητε, այսինքն שנית կը թարգմանուի ἃ ἐμίσητε, ինչ որ կ'ենթադրէ երբ. יִשְׁנֹאוּ כֹסֶת LXX ἐκαλύπτετε՝ այսինքն «Խօշոր աւելի ուղիղ կը թուի: Ակ. Սի. Թէ. կը վերարտադրեն Երաշխական բնագիրը: Ակ. καὶ τοῦτο δεῦτερον ἐποιεῖτε. Սի. καὶ ταῦτα δεῦτερον ἐποιεῖτε. Թէ. καὶ τοῦτο δεῦτερον ἐποίησατε: Բա՛ն յետոյ, Ղպ. և Զօհր. «ձեր» ունին: Եւ երկրորդ, Արաբ. Են, Ասոր. Լ. և Լ. Աքքատ. sanu: Խօշ ծածկել, Ասոր. Լ. և Արաբ. Կ հագնիլ: Դմաւ արցունք, Արաբ. Կ. Խ. Խ. Խ. Խ. Արաբ. Կ. Աքքատ. baku:

14) Եւ կ'ըսէք: Ինչօ՞ւ. — որովհետեւ ենովան վկայից քու և երիտասարդութեանդ կնոջ միջև, որուն դէմ դուն նենգեցիր, թէ և ան եղաւ կենակիցդ և ուխտիդ կինը: Ամուսնական կեանքի խախտում հիմը՝ որ անմիջականօրէն կ'առաջնորդէ բազմա-

(*) Byzantion հանդէսին (XVI, 2, էջ 529), փրոֆ. Ա. Կրեկուար կը գրէ թէ Ասադորի նոյնացումը Խալաթուրի հետ ամենուն կողմէ ընդունուած է: — Հ. Պ.:

հովան է. իր անգնազդորդ գալուստով,
պիտի փարատե տիրող թխրխմացութիւն-
ները, կանխուած իր նախակարապետով
որ պիտի պատրաստէ ուղին ապագայ իրա-
կանութեան: **הן** Արար. **אֵן, הֵן, מלאכי**,
հրեշտակս կամ պատգամարեւ, այս բառն
է, զոր խմբագրիչ կամ հրատարակիչ մը,
նոյնացուցած է մարգարէութեան հեղինա-
կին հետ: **היכל** տաճար, Արար. **הֵיכֵל**, Ա-
սոր. **הַמִּקְדָּשׁ**, եթովպ. **haekale**. ոչ-սեմական,
այլ սումերական է այս բառին ծագումը,
սումերերէն **é**, տուն կը նշանակէ, իսկ **gal**,
մեծ, ուրեմն **é-gal** կը նշանակէ մեծ տուն,
տաճար, որ աքքրատրէնով կը սեմականայ
ekallu ձևին տակ:

2) Եւ ո՞վ պիտի կրնայ տոկալ իր զա-
ւըստեան օրը, և ո՞վ պիտի կրնայ մնալ երբ
ան երեւի. որովհետեւ ան պիտի ըլլայ ձու-
լիչի կրակին՝ և լուաջարարներու բողաոին
պէս:

Երկու սկզբունքներ, պիտի հետապնդէ՝
Տիրոջ ատեանը: — Վճիռ և զտում: Փոր-
ձութեան բովերէն անցնելով, պիտի յայտ-
նարեբեն անոնք, ինչ որ կայ իրենց մէ-
ջսեմ, ազնուական, տեսական, աստուածա-
դրուի: הוא כי վերջ, LXX կ'աւելցնէ
εἰσπορεύεται. מצרף LXX χαυνετερῶς նոյնպէս
Զօհ. Հալոցի עמד Աքքա. emedu, ראה
Արար. رأی. אש. Ասոր. اشد. Աքքա. isatu.
Եթովպ. hesate: ברית LXX ποτα, Ակ. βασις
Ասորա-վեցիչեան ܠܝܠܐ. բուսական ազ, ա-
ղային կամ alkaline տեսակի զանազան
տունկերու մոխիրէն գոյացած. Արար.
أشتان, إشتان, قلى, Salsola Kali Linn. հիները
կը գործածէին զայն իւզով միասին, մաք-
րելու համար զգետոնները օճառի փոխա-
րէն, երեւ. II, 22, նաեւ մետաղները
զտելու Մաղ. III, 2: A Hebrew and English
Lexicon of the Old Testament, Edward Robin-
son, Boston, 1881, էջ 159:

3) Եւ պիտի նստի ան, ձուլելով և մաքրելով արծաթը, և պիտի մաքրէ Դեիր որդիները, և պիտի զտէ զանոնք ոսկիի և արծաթի պէս, և պիտի ըլլան Եհովայի համար, անոնք որ ընծայ կը մատուցանեն արգարութեամբ:

Անհրաժեշտ է որ նախապէս Ղևինները՝
այսինքն քահանայական դասը ներքնապէս
բարեկրթուին, թօթափեն իրենց ապակա-

նութիւնները, Ըլլան լուսարձակը շինիչ
սկզբունքներու, խաւարացած հոգիները
լուսաւորող. Դեիի որդիները իբրեւ քահ-
նայ ներկայացնելը, Երկրորդուն Յրինացի
յատուկ հասկացողութիւն մըն է: קֶזֶק LXX
זֶשֶׁת ִּפְּלוּ. colabit, Ասոր. ܥܠ ܕܥܝܬܐ «զա-
նոնք պիտի ընտրէ»։ ܚܝܬ արժաթ, դրամ,
Ա.ք.քա. kaspu, որուն ստւմբերէէն նախա-
տիպն է kù: ܐܚܬܐ Արաբ. ذهب, Ասոր. ܐܚܬܐ,
ոսկի: ܕܕܩܐ արդար Ըլլաւ, ուղիղ. Արաբ.
صدق. Ասոր. ܕܕܩܐ. Ա.ք.քա. saduq «իրաւունք»:

4) Եւ Յուդայի և Երուսաղէմի ընծան
հաճելի պիտի ըլլան Եհովային, ինչպէս
հին օրերուն, և նախիրն տարիներուն:

Անցեալի փառքի ոսկի օրերը անգամ
մը ես պիտի առնեն յարութիւն. ակնարկ-
ուած շրջանը անորոշ է, Մովսիսական,
Դաւիթեան, թէ Սողոմոնեան: Ուշագրաւ
է, տակաւ առ տակաւ ստեղծուող համակ-
բանքի կապը: **יָנֻכָּה**, նախկին, ատենով
(autrefois) **דָּם** բայարմատէն որ կը նշա-
նակէ կանխել, ընդառաջել. Արաբ. قد, Ա-
սոր. **قَدْ**, եթով. qadāma. Աքքա. qudmu:

5) Եւ պիտի մօտենամ ձեզի դատելու համար, և պիտի ըլլամ արագահաս վկայ մը, կախարդներու դէմ, և շնացողներուն, և սուտ երգեւողներուն, վարձկանին թու չակը բռնաբարողներուն, այրիին, որրին, և անոնց որոնք կը չհեղեցնեն օտարը, և չեն վախճար ինձմէ, կ'ըսէ բանականութեան:

Ամբողջ ժողովուրդի մը հաւասարադատեալ
կ'ուզողուն, դարձի այս կոչը, զէպի առողջ
բարոյականի մը ըմբռնումին: Ահաւասիկ
այս պարբերութիւնը կը բնորոշէ շատ յըս-
տակօրէն մարդարէին խառնուածքը: Ան
տառացիին քուրմը է, մակերեսային և
անփոյթ, այլ, խորքի, արժէքի, հոգեկանի
պարզաբանման և իրականացման ջիւրմ
ուխտեալ մը, կըօնքի ընկերային վսեմ բա-
րոյականի գործնական կիրարկման համար,
տքնող և պայքարող, շքեղ առաքեալ մը:

משגעים յետոյ LXX կ'աւելցնէ בשמי שנה
կը նկատենք կրկնաբանութիւն մը: אלמנה
LXX καὶ τοὺς καταδυναστεύοντες χήραν. նոյն-
պէս Զօհր., և որ յաղթահարեն զայրիս:
ותום LXX καὶ τοὺς κονδύλιζοντας ἄρφανους
նոյնպէս Զօհր. և կոսիեն դորբս: גר LXX

